

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

Reforma terciárního vzdělávání

Marek Vyoral

© 2012 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra práva

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Vyoral Marek

Podnikání a administrativa

Název práce

Reforma terciálního vzdělávání

Anglický název

The reform of tertiary education

Cíle práce

Cílem této bakalářské práce je stručný popis základních problémů s reformou terciálního vzdělávání, naleznout (pokud-li to bude možné) konsensus názorů všech zúčastněných stran a přiblížit současnou finanční situaci studentů Provozně-ekonomické fakulty ČZU. Práce se zabývá možnými východiskami ze současných podob věcných záměrů zákonů o finanční pomoci studentům a věcný záměr zákona o vysokých školách, jež byly na konci roku 2011 předány do vnějšího připomínkového řízení.

Metodika

Jako metodické postupy byly využity především internetové zdroje pro čerpání co nejčerstvějších věcných záměrů, studium odborné literatury, či diskuse s pedagogy žijícími v České Republice či ve Velké Británii. K mé praktické části nejvíce přispěl průzkum provedený na Provozně-ekonomické fakultě na téma: Práce při studiu a náklady na studium prezenční.

Harmonogram zpracování

- 1) Úvod a důvody výběru BP Prosinec 2011
- 2) Teoretická část BP Březen 2012
- 3) Praktická část BP Únor 2012
- 4) Vyhodnocení BP Březen 2012
- 5) Kompletace a odevzdání Březen 2012

Rozsah textové části

30 - 40 stran

Klíčová slova

Věcný záměr, finanční pomoc, zákon o vysokých školách, reforma, konsensus, studenti, akademická samospráva, akademická autonomie

Doporučené zdroje informací

ODBORNÉ ZDROJE A LEGISLATIVA :

Usnesení ČNR č 2/1992 Sb., LSZP , zvl. Hlava čtvrtá, čl.33
zák. č. 111/1998 Sb. o vysokých školách
zákon č. 21/1992 Sb., zákon o bankách

Věcný záměr zákona o vysokých školách <http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>
Věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům <http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf?resultform:hledaniTablep=2>

Bílá kniha terciárního vzdělávání MŠMT ČR, Praha leden 2009, přístupné na www.msmt.cz

eklep.vlada.cz (stránky provozované státní správou, vládou ČR)

WELCH, Jack a Suzy. Cesta k vítězství. 1. Vyd. Praha: Pragma, 2005, 370s. ISBN 80-7205-213-6

SYNEK, Miroslav a kol. Podniková ekonomika. 4. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, 475s. ISBN 80-7179-892-4

Diskuze s Janem Čulíkem: <http://www.youtube.com/watch?v=vzRlVyx8gbk>

Diskuze s doc. RNDr. Vojtěchem Petráčkem, CSc., Prof. PhDr. Janem Kellerem, CSc. a Prof. PhDr. Stanislavem Štechem, CSc., <http://www.youtube.com/watch?v=claHzyaL9eA>

Vedoucí práce

Kadlecová Eva, JUDr.

Termín odevzdání

březen 2012

JUDr. Jana Borská
Vedoucí katedry

V Praze dne 26.3.2012

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr.h.c.
Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Reforma terciálního vzdělávání" jsem vypracoval samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autor uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 29.3.2012

Poděkování

Rád bych touto cestou poděkoval JUDr. Evě Kadlecové, vedoucí bakalářské práce

Reforma terciálního vzdělávání

--

Reform of tertiary education

Souhrn

Bakalářská práce na téma: „Reforma terciálního vzdělávání“ pojednává o jednom z nejožehavějších témat současnosti ve státním vysokém školství. Přijitím právě této novely zákona o vysokých školách a zákona o finanční pomoci studentům může mít vliv jak na fungování univerzity jako instituce, ale také na zájem o studium veřejné vysoké školy. V teoretické části se budu zabývat jednotlivými úskalími tohoto zákona, budu se snažit vysvětlit příčiny a vyvodit důsledky těchto změn. V druhé praktické části se budou k tématu vyjadřovat jak studenti prezenčních veřejných škol, tak zástupci ministerstva školství, tělovýchovy a mládeže (MŠMT), zástupci naší univerzity a také podnikatel z privátní sféry zemědělství. Závěrem bych se rád pokusil o konsensu názorů všech stran.

Summary

Bachelor thesis „Reform of tertiary education“ deals with one of the most delicate topics of state higher education. Adoption of this amendment of higher education act and Law of student financial support can affect running of university as institution and also can affect interest in studying public university. Theoretical part will be about each corners of this law, I'll try to explain causes of this law and set consequences of these changes. Practical part will be about all the people that are affected, ministry of Education, Youth and sports, students of universities, private sector businessman. By the end I try to set a consensus of all people.

Klíčová slova: Věcný záměr, finanční pomoc, zákon o vysokých školách, reforma, konsensus, studenti, akademická autonomie, akademická svoboda

Keywords: Legislative intention, financial support, Higher Education Act, reform, consensus, students, academic autonomy, academic freedom

Obsah

1. ÚVOD	8
2. Cíl a metodika.....	9
3. Teoretická část	10
3.1. Historický vývoj.....	10
3.2. Problematické části reformy:	12
3.2.1. Úprava samosprávy veřejných vysokých škol.....	12
3.2.2. Úprava zastoupení studentů v akademických senátech	14
3.2.3. Zavádění funkčních míst a problém „létajících docentů a profesorů“	15
3.2.4. Zavedení školného	16
3.2.5. Zkvalitnění vysokého školství.....	17
3.2.6. Žádná změna u soukromých vysokých škol	19
3.3. Kdo všechno s návrhy věcných záměrů nesouhlasí?	19
3.3.1. Česká konference rektorů (ČKR)	20
3.3.2. Studentská komora rady vysokých škol.....	22
3.3.3. Studentské unie, asociace studentů a další spolky.	24
3.3.4. Studenti	24
3.4. Kroky podnikané proti reformám	24
3.4.1. Házení 90 melounů z oken na UK	25
3.4.2. Meeting studentských spolků a zástupců studentů ze SK RVŠ a AS	26
3.4.3. Noc univerzit 28.2	27
3.4.4. Protestní pochod 29.2	28
4. Praktická část	29
4.1. Problematika školného	29
4.1.1. Modelové situace.....	29
4.1.2. Složení studentů PEF ČZU	30
4.1.3. Průzkum studentů a jejich finanční náklady na studium.....	31
4.2. Povědomí studentů o reformě	32
5. Závěr.....	33
5.1. Studentské náklady.....	33
5.2. Povědomí studentů o reformě	34
5.3. Diskuse názorů na reformu	35
6. Zdroje:.....	37
7. Grafy.....	38

1. ÚVOD

V současné době se připravuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (MŠMT) nový zákon o vysokých školách a současně s ním i zákon o finanční pomoci studentům vysokých škol. V prosinci roku 2011 již oba věcné záměry těchto zákonů prošli vnějším připomínkovým řízením a byly v lednu 2012 poslány ke zpracování legislativní radou a k projednání vládou České republiky.

Pokud by oba tyto návrhy prošly hlasováním, mělo by to zásadní dopad na České vysoké školství. Proti těmto návrhům se postavili nejen členové akademické obce (21 z 26 akademických senátů veřejných vysokých škol), ale také výkonní členové Rada vysokých škol (současně i její studentská komora) a Česká konference rektorů.

V této bakalářské práci bych se však rád zaměřil nejen na orgány činné, ale také na názory běžných studentů prezenčního studia, na které bude mít největší dopad zavedení školného. Dále na kroky právě proti těmto reformám ze stran akademické obce a v neposlední řadě na názory České Konference Rektorů, Studentské komory Rady Vysokých Škol, studentských spolků a studentů.

2. Cíl a metodika

Cílem této bakalářské práce je stručný popis základních problémů s reformou terciálního vzdělávání, naleznout (pokud-li to bude možné) konsensus názorů všech zúčastněných stran a přiblížit současnou finanční situaci studentů Provozně-ekonomické fakulty ČZU. Práce se zabývá možnými východisky ze současných podob věcných záměrů zákonů o finanční pomoci studentům a věcný záměr zákona o vysokých školách, jež byly na konci roku 2011 předány do vnějšího připomínkového řízení.

Jako metodické postupy byly využity především internetové zdroje pro čerpání co nejčerstvějších věcných záměrů, studium odborné literatury, či diskuze s pedagogy žijícími v České Republice či ve Velké Británii. K mé praktické části nejvíce přispěl průzkum provedený na Provozně-ekonomické fakultě na téma: Práce při studiu a náklady na studium prezenční.

3. Teoretická část

3.1. Historický vývoj

Kořeny této reformy prakticky sahají až do roku 2005, jako reakce na zprávu OECD Country Note – Thematic Review of Tertiary Education. V České republice byly publikovány teze Bílé knihy terciárního vzdělávání na podzim 2006. Kniha byla poté připravována v roce 2008. Pod vedením Petra Matějů autoři Bílé knihy následně získali evropský Individuální projekt národní „Reforma terciárního vzdělávání“, který byl rozpočten na 93 milionů Kč (odtud házení melounů „z oken“ z Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze) a měl za cíl, že do konce roku 2011 bude vládě ČR předán věcný záměr zákona o terciárním vzdělávání.

„Vůči BK TV, která již tehdy zakládala ideové vzory dnešních návrhů, zejména snahu transformovat vysoké školy ve firmy se studenty jakožto klienty, vznikl v akademické obci nemalý odpor. I proto ji vzala vláda ČR v lednu roku 2009 pouze na vědomí, neschválila ji. To nicméně nezabránilo tehdejšímu ministru Ondřeji Liškovi a náměstkovi pro vysoké školství a výzkum Vlastimilu Růžičkovi, aby na jejím základě začali pracovat na věcném záměru zákona. Slíbená komunikace s reprezentacemi dopadla katastrofálně a většina akademické obce snahy ministerstva odsoudila. Po pádu vlády premiéra Topolánka byly veškeré práce na věcných záměrech zastaveny. Na MŠMT nastoupila ministryně Miroslava Kopicová a do čela projektu reformy byl instalován Jakub Fischer. Ministryně Kopicová zároveň ustavila „Radu pro reformu terciárního vzdělávání“, sdružující zástupce vysokých škol, státu a průmyslu, a do jejího čela jmenovala emeritního profesora univerzity v Cambridge Rudolfa Haňku. Tato rada v létě roku 2010 vytvořila zprávu obsahující vizi, jak by měly vysoké školy fungovat. S nástupem nové vlády premiéra Nečase se stává ministrem Josef Dobeš. Během podzimu roku 2010 do čela projektu přichází bývalý senátor PČR a náměstek ministra školství z let 1997–1998 Jan Hálek, náměstkem ministra pro vysoké školy se po krátkém působení Kryštofa Hajna stává ředitel Střediska vzdělávací politiky PedF UK Jan Koucký a ředitelem odboru vysokých škol bývalý kancléř Masarykovy univerzity Jiří Nantl. Zpráva Rady pro reformu terciárního vzdělávání je zapomenuta, připravovaný zákon o terciárním vzdělávání je rozdělen do dvou norem – zákona o vysokých školách a zákona o finanční pomoci studentům.

V únoru roku 2011 ministr Dobeš předkládá odborné veřejnosti návrh

věcného záměru zákona o vysokých školách a slibuje maximální otevřenost při jeho projednávání. Je ustavena oponentní skupina z řad zástupců České konference rektorů a Rady vysokých škol, která se se zástupci MŠMT opakovaně schází a návrh projednává. Vzhledem k nepřijatelnému obsahu oponovaného návrhu opět stoupá nespokojenost odborné veřejnosti. K přípravě věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům je v téže době ustavena mezirezortní pracovní komise pod vedením kvestora Vysoké školy ekonomické Libora Svobody, své zastoupení v této skupině má i RVŠ a ČKR. Komise ale projednává jen dílčí materiály (např. materiál definující studenta či studentskou domácnost), reprezentace je oficiálně k projednání nikdy nedostaly.

Ministr Dobeš v červnu 2011 odvolává náměstka Kouckého a nahrazuje jej emeritním rektorem UK Ivanem Wilhelmem, od čehož si slibuje zlepšení komunikace reformního týmu s vysokými školami. Náměstek Wilhelm usuzuje, že oponovaný návrh neskýtá možnost konsensu, nahrazuje ho tedy mnohem obecnějším a stručnějším materiálem. V červnu také organizuje jednodenní konferenci, na které má být o návrhu diskutováno.

Během léta 2011 se také mění tým vypracovávající věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům: odchází z něj Petr Matějů, Daniel Münich a někteří další členové původního týmu. Návrh tohoto věcného záměru stále není hotový, natož projednaný s reprezentacemi VŠ. V září 2011 vrcholí práce oponentní skupiny na návrhu věcného záměru zákona o vysokých školách, přičemž návrh se přes všechna úskalí posunuje do polohy, kdy je až na otázky zavedení školního a funkčních míst docentů a profesorů pro vysoké školy víceméně přijatelný. Pod vlivem ministra Dobeše a ad hoc ustavené koaliční skupiny poslanců (tzv. „malá K9“) se však do něj dostávají nová, s reprezentacemi vysokých škol neprojednaná ustanovení, která jsou bohužel takové povahy, že srozumitelnost návrhu i jeho přijatelnost pro vysoké školy opět radikálně klesá. Na konci listopadu 2011 se najednou objevuje návrh věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům a oba návrhy jsou bez dalšího (v případě zákona o finanční pomoci studentům tedy bez jakéhokoli) projednání postoupeny do vnějšího připomínkového řízení, do něhož jsou jako mimořádná připomínková místa zařazeny i Česká konference rektorů a Rada vysokých škol.

Obě části reprezentace vznášejí rozsáhlé a podstatné připomínky. S Radou vysokých škol ministerstvo její připomínky projednalo, s Českou konferencí rektorů bohužel nikoli – připomínky Konference jako celku sice projednány jsou, avšak

připomínky jednotlivých škol, které si Konference jako celek osvojila a připojila jako přílohy, nikoli. Reprezentace vysokých škol se také bouří proti způsobu, jakým byl navržen věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům, zejména proti tomu, že až do vložení do vnějšího připomínkového řízení nebyl k dispozici a v rozporu s platným zákonem o vysokých školách s nimi nebyl projednán. Přesto oba návrhy ministr Dobeš odesílá vládě.“¹

3.2. Problematické části reformy:

Tato část bakalářské práce se zabývá konkrétními problémy, které jsou pro reformu zcela zásadní a vrhají na oba věcné záměry velmi špatné světlo. Problémy jsou natolik znepokojující, že se proti nim ohradili téměř všechny veřejné vysoké školy, česká konference rektorů a studentská komora rady vysokých škol, jejíž předseda Miroslav Jašůrek s kolegou vydali příručku s názvem: „Průvodce reformou vysokých škol“, která velmi objektivně tyto úskalí popisuje.

- Úprava samosprávy státních vysokých škol
- Úprava zastoupení studentů v akademických senátech
- Funkční místa a problém „létajících docentů a profesorů“
- Zavedení školného
- Zkvalitnění vysokého školství
- Žádná změna u soukromých škol

3.2.1. Úprava samosprávy veřejných vysokých škol

Obsah návrhu stručně:

Tento návrh bude upravovat vnitřní uspořádání vysokých škol. Jeho hlavním cílem bude především přerozdělení pravomocí vnitřních orgánů na vnější Radu veřejné vysoké školy. Jedná se především o klíčové pravomoci, které doposud schvaloval akademický senát tj. schvalování základních předpisů vysoké školy či její rozpočet. Tato rada by měla být složena ze dvou třetin na podnět vysoké školy a z jedné třetiny na osobní popud ministra školství (tato rada by pak měla být schvalována vládou České Republiky). Dalším problémem tohoto návrhu je také

¹JASŮREK, MIROSLAV a kol., *Kritický průvodce „reformou“ vysokých škol*, Praha 2012, http://ucjtk.ff.cuni.cz/system/files/publikace/pruvodce_reformou.pdf,

restrikce vůči studentům zastoupeným v Akademickém senátu.

Odůvodnění návrhu:

Dle autorů zákona je nutná diferenciacie škol, není potřebné, aby menší školy zakládali fakulty jak je tomu třeba na ČZU, či že její systém řízení se může lišit u regionální školy a velké státní školy. Dále je nutné posílit managerské řízení škol a zvýšit podíl vlivu veřejnosti na těchto školách.

„Základním argumentem je pro ně nepružnost vnitřní demokracie a uzavřenost vysokých škol vůči požadavkům zaměstnavatelů, resp. veřejnosti obecně. Srovnáním jednotlivých verzí návrhu věcného záměru zákona lze zároveň zjistit, že vytouženým modelem autorů je silné centrální řízení VŠ rektorem dosazeným ve výběrovém řízení vedeném radou veřejné vysoké školy. Zastupitelské orgány veřejné VŠ, akademické senáty, které nyní mají některé zásadní pravomoci (schvalování rozpočtu, volba rektora aj.), by tedy v takovém případě byly redukovány na jakési poradní sbory.“¹

Proč je to špatně:

Veřejná vysoká škola byla vždy instituce, jejíž vedení bylo postaveno na principech vnitřní demokracie. Akademický senát, který se skládá z pracovníků jednotlivých fakult, výzkumníků, odborníků a studentů byl vždy spolehlivý a není tedy důvod jej měnit. Její otevřenost vůči veřejnosti je však velmi nízká, což napomáhá tomu, že vedení veřejných vysokých škol ještě nebylo zmanipulováno lobbystickými skupinami, které se trvale snaží o jejich ovládnutí.

Do Českého vysokého školství by se měl nový model importovat z anglosaského systému, kde managerský způsob vedení univerzit funguje. Bohužel, tento model se ale nedá implementovat do českého vysokého školství. Dle slov pedagoga z univerzity v a šéfredaktora britských listů se stalo ve spojeném království to, že se univerzita začala řídit jako podnik, tedy obory, které nebyly lukrativní z hlediska finančního byly postupně uzavírány, naopak obory žádané se rozšiřovali a v současnosti tato škola funguje spíše jako továrna na absolventy jednoho lukrativního oboru.

Jako další důvod je právě degradace akademického senátu. Doposud si akademický senát volil rektora univerzity. Nyní by tuto pravomoc měla mít již zmíněná rada vysoké školy, stejně tak jako schvalování rozpočtu (další pravomoc AS). Velkým problémem je i to, že je tento návrh špatně formulován, takže pokud by se někdo v budoucnu zasloužil o pozměnění několika slov, mohlo by to mít fatální důsledky na působení celé univerzity.

3.2.2. Úprava zastoupení studentů v akademických senátech

Obsah návrhu stručně:

Tento návrh upravuje rozložení akademických senátů, konkrétně omezuje počty zástupců z řad studentů. Nový návrh pojednává o tom, že by se měl počet studentů v senátu zredukovat na $\frac{1}{3}$.

Odůvodnění návrhu:

V roce 2009 vyšla zpráva, která byla vydána Rudolfem Haňkou a upravovala počet senátorů z řad studentů proto, aby se zvýšila akademická váha v senátu, protože měli přebírat roli stávajících vědeckých rad. V návrhu se počítalo se zavedením tzv. „profesorské a docentské“ kurie. Bohužel nikdy nikde nebyl prezentován skutečný přínos tohoto návrhu. Panují také názory, že studenti nejsou zcela kompetentní k rozhodování o takto zásadních věcech.

Proč je to špatně:

V současné době je studentské zastoupení v akademických senátech upravováno rozpětím od $\frac{1}{3}$ až po $\frac{1}{2}$ mandátů. Největší zastoupení studentů je v současné době na Univerzitě Karlově v Praze což je právě $\frac{1}{2}$. Studenti zde zastávají své funkce velmi dobře a zodpovědně. Proto i samy pedagogové odmítají tento zásah do autonomie školy v podobě tvrdého nastavení poměru studentů na $\frac{1}{3}$. Zajímavé je také to, že deklarace MŠMT se snaží o stále větší prohlubování účasti studentů. Toto svědčí o tom, že věcný záměr byl připravován nedůsledně je potřeba ho přepracovat.

Jako argument se často používá to, že studenti nemají potřebné znalosti, tudíž dané problematice nerozumí. Na projednávání akademického senátu se neřeší témata,

ke kterým by byla potřeba vědecká či jiná odbornost, proto jsou studenti téměř rovnocennými partnery svých vyučujících. Navíc členy AS za studenty nejsou jen studenti bakalářského studia, ale také magisterského a doktorandského.

3.2.3. Zavádění funkčních míst a problém „létaujících docentů a profesorů“

Obsah návrhu stručně:

„Návrh mění „tituly“ docentů a profesorů na funkční místa. Tím způsobí zakonzervování současného stavu a výrazně omezí motivaci mladých akademických pracovníků.“¹

Současná verze návrhu skýtá jakýsi zvláštní systém hodností akademiků. Na jedné straně to má být vázáno na existenci habilitace pracovníka, na straně druhé má však současný „docent“ či „profesor“ znamenat funkční místo, tedy vlastně typ pracovní smlouvy mezi ním a VŠ. Ve věcném záměru nadále platí to, že by se titul „profesor“ udělovat pouze na školách univerzitního typu. Návrh také počítá s automatickým přechodem ze současných docentů a profesorů na „docenty“ a „profesory“ podle nově připraveného zákona.

Odůvodnění návrhu:

Zavádění funkčních míst je právě z těchto funkčních míst je odůvodněno tím, že jsme jedna z posledních zemí Evropy, kde funkční místa zavedena nejsou. Funkční místa by měli řešit problémy s novým přijímáním akademických pracovníků z praxe a ze zahraničí (v současné době musí nastupovat na místa asistentů, které jsou méně atraktivní), *jednak problémy s „létaujícími profesory“ (pokud si daná škola může jmenovat profesory sama, nepotřebuje si je kupovat).*¹

Proč je to špatně:

Současný systém je motivační, tedy funguje na principech jakési akademické prestiže právě díky postupu v hierarchii, často si tímto nahrazuje podhodnocená hodnocení. *„Navrhovaný systém takovouto roli neplní, neboť iniciativa k ustanovení docentem či profesorem není v rukou samotného pracovníka, ale v rukou instituce. Návrh je tak naopak pro akademické pracovníky demotivující, neboť instituce nemusí být k ustanovování nových docentů či profesorů motivována (profesor a docent „stojí víc“), takže jakýkoli kariérní růst může být vázán na penzionování některého z již ustanovených docentů či profesorů. Ve spojení s tím, že návrh přiznává funkční místa docentů a profesorů všem současným pracovníkům s odpovídajícími akademicko-pedagogickými hodnotami, tak hrozí mnohaleté zamrznutí ve stavu, který sami autoři kritizují a uvádějí jako důvod pro reformu.“¹*

V navrhovaném systému se také poněkud ztrácí jasné rozlišení docenta a profesora, rozdíl je pouze deklaratorní povahy (profesor „vědecky nebo umělecky působí na mezinárodní úrovni“, což u docenta zřejmě nově vyžadováno nebude).“

3.2.4. Zavedení školného

Obsah návrhu stručně:

Věcný záměr navrhuje zavedení školného, které by se platilo každý semestr. Výši školného by stavovala každá škola individuálně, státem by byla však garantovaná maximální výše na semestr 10 000Kč. Pokud by student tuto částku nemohl finančně unést, tak by mu byla poskytnuta půjčka – dle věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům. Jejíž úroky by student začal splácet hned po ukončení studia a ve chvíli, kdy by dosáhnul dvojnásobku minimální mzdy tj. 16 000Kč, tak by začal splácet dlužnou částku.

Odůvodnění návrhu:

Prvním problémem je programové prohlášení vlády Petra Nečase, které počítá se zavedením školného. Druhým problémem je to, že MŠMT předpokládá nahrazení části rozpočtu veřejných vysokých škol právě školným. *„Cílem celého systému, který předpokládal zavedení školného s možností odloženého splácení dluhu*

a zavedení systému grantů a stipendií, tak bylo sníženo selektivity v přístupu různých společenských skupin ke studiu na vysoké škole. “¹

Proč je to špatně:

Zákon se z velké části opírá o systém půjček a neřeší tedy tolik systém stipendií či grantů. Půjčky by samozřejmě měli poskytovat soukromé banky nikoli stát s odůvodněním, že by mohli poskytovat lepší úrok než stát. Tento způsob půjček je aplikován třeba ve spojených státech, kde je přibližně 40% absolventů neschopno tyto půjčky splácet. Tento dluh se pohybuje v bilionech korun. Co se týče samotného zavedení školného, tak stejně jako dalších několik prvků by měli být implantovány z anglo-saského modelu vysokých škol. Ve Velké Británii se po zavedení školného z vysokých škol staly akorát instituce produkující ty nejžádanější obory, školné od dob zavedení stoupl na 900% což dnes čítá něco přes čtvrt milionu korun ročně, z Rektorů univerzit se stali manažeři, kteří mají roční platy kolem 5 až 6 milionů korun. Zanikají v GB obory, které nebyly tak žádané a rozšiřují se lukrativní, toto je model naprosto neaplikovatelný v podmínkách českého školství.

3.2.5. Zkvalitnění vysokého školství

Obsah návrhu:

„Návrh zcela mění pojetí akreditace, kvality VŠ a jejího zajišťování. Poněkud zmatené, vágní a někdy i vnitřně sporné formulace bohužel ztěžují orientaci v návrhu až na hranici srozumitelnosti. Přesto je pravděpodobné, že chce návrh formulovat následující strukturu: Vysoké školy budou jako součást svých vnitřních předpisů definovat tzv. „vnitřní systém zajišťování kvality“, který by měl obsahovat obecné nastavení procesů s kvalitou souvisejících (pravidla pro habilitace, kariérní řád, způsob vytváření nových studijních programů, ale i studentské hodnocení výuky, jakési výstupní testy pro zjištění kvality absolventů či jejich zaměstnatelnosti – tyto náležitosti ale momentální návrh neobsahuje, lze tak soudit pouze z „dlouhé verze“, projednávané před létem 2011). Na základě posouzení tohoto vnitřního systému získá škola na deset let tzv. „institucionální akreditaci“, která ji oprávní provádět výuku

v určité oblasti či oblastech vzdělávání (oblastmi vzdělávání se myslí např. fyzika, elektrotechnika, lékařství, ekonomie, herectví či filosofie; autoritativní seznam oblastí však nikdy nebyl vytvořen).“¹

Odůvodnění návrhu:

Autoři se snaží docílit především snížení nadměrné administrativní zátěže, která je nyní s akreditačním procesem spojena. Návrh také vyjadřuje snahu o zprůhlednění hodnocení vůči ostatním školám a tím i k srovnatelnosti kvality škol. Uvalení zodpovědnosti za zajišťování kvality by měla být uvalena na vysoké školy, tím by měla být zlepšena flexibilita vůči aplikační sféře.

Proč je to špatně:

„Předložený návrh je naprosto nedopracovaný, až zmatečný. Podstatná část navrhovaných změn je pouze letmo naznačená, jejich věcný obsah nebyl nikdy (ani v oné předprázdninové „dlouhé verzi“ záměru) vyjasněn. Některé formulace jsou nejasné, nebo si dokonce protirečí: u funkčních míst profesorů a docentů je zmíněn institut garanta, v části zabývající se akreditacemi zmíněn není; institucionální akreditace uschopňuje školu provádět výuku v celé oblasti, Národní akreditační agentura přesto rozhoduje o registraci jednotlivých programů realizovaných v rámci akreditované oblasti; v části o typech škol je řečeno, že neuniverzitní vysoké školy budou „na základě akreditace poskytovat vysokoškolské vzdělávání prvního, případně druhého stupně“, v části o akreditacích však o možnosti omezení akreditace na stupně není ani zmínka. Není také jasné, jak bude ve vztahu k zajišťování kvality ošetřena autonomie vysoké školy. Stojí-li návrh na principu zvyšování autonomie, musí umožnit, aby si vysoká škola mohla sama zvolit hodnotící agenturu, která projde certifikací ze strany státu. Férový a transparentní systém zajišťování kvality také musí umožnit, aby se vysoká škola mohla následně k výsledkům hodnocení vyjádřit. Zejména v případech, kdy by byla těmito výsledky neoprávněně poškozena, musí být vytvořen systém, který umožní nezávislé posouzení výsledků hodnocení. Představa o řešení těchto problémů však v návrhu zcela chybí. Zároveň se ale jedná o naprosto revoluční změnu, u které není nikdo schopen dohlédnout, jak bude či nebude fungovat. Ve spojení s nepřehledností návrhu tak hrozí, že nový systém

nepovede k vytouženým cílům, ale naopak k destabilizaci a zmatku.“¹

3.2.6. Žádná změna u soukromých vysokých škol

Obsah návrhu:

V současné podobě věcného záměru se pro soukromé školy v podstatě nic nemění. Tedy není zde výraznější zásah co do počtu a uspořádání soukromých vysokých škol.

Odůvodnění návrhu:

MŠMT se ve věcném záměru zákona o vysokých školách neodhodlává k řešení již krajně neuspokojivé situace se soukromými vysokými školami. Jedinou větší změnou tak je, že při zakládání nové soukromé vysoké školy nevzniká nárok na státní souhlas.

Proč je to špatně:

V současné době je na území ČR téměř 50 soukromých vysokých škol, jejichž vnitřní chod je do velké míry MŠMT utajený. Za poslední dobu mnoho soukromých škol, jejichž počet měl stát redukovat, se postaralo o špatnou pověst vysokoškolských absolventů a mnohdy i nekonkurenceschopnost s veřejnými vysokými školami. Navzdory tomu, že by návrh mohl jasně uspořádat díky kterému by jim byl udělen státní souhlas či prodloužená akreditace, nečiní tak. *„Hrozí tak další bujení soukromých vysokých škol mnohdy pochybné úrovně, jejichž pozice se navíc zlepší zavedením školného i na veřejných vysokých školách. Nelze ostatně vyloučit, že si soukromé školy začnou činit nárok na státní příspěvek s poukazem na svou údajnou diskriminaci (neboť soukromé i veřejné školy budou vybírat školné, avšak státní příspěvek dostávají pouze školy veřejné) – před tímto vývojem chybí v návrhu jakákoli ochrana.*“¹

3.3. Kdo všechno s návrhy věcných záměrů nesouhlasí?

Tato část bakalářské práce se zabývá tím, kdo je proti připravovanému věcnému záměru zákona o vysokých školách a věcnému záměru zákona o finanční pomoci studentům.

- Česká konference rektorů
- Studentská komora rady vysokých škol
- Studentské unie, asociace studentů a další spolky.
- Studenti

3.3.1. Česká konference rektorů (ČKR)

ČKR vydala 1. prosince roku 2011 své stanovisko k věcným záměrům zákona o vysokých školách a zákonu o finanční pomoci studentům.

Jejich poznámky na věcný záměr zákona o vysokých školách:

„1. Předpokládané cíle zákona, zejména deklarovanou vyšší míru samosprávy vysokých škol, vlastní obsah věcného záměru popírá kombinací vnějšího rozhodování, limituje prvky samosprávy a nedostatečně vymezuje autonomii veřejných vysokých škol včetně oblasti hospodaření.

2. Věcný záměr zavádí novou instituci Národní akreditační agentura, nepochybně znamenající nárok na státní rozpočet, aniž by byl prokazatelný obsahový přínos ve srovnání s dosavadní Akreditační komisí. Vymezení hodnotících organizací umožňuje jejich netransparentní výběr, ačkoli značně ovlivňují kvalitu vysokoškolského vzdělávání, neobjasňuje vztah k procesu akreditace a neodpovídá tak deklarovaným cílům věcného záměru.

3. Návrh úpravy funkčních míst docentů a profesorů prokazuje absenci skutečně relevantních důvodů pro plné nahrazení dnešních habilitačních a jmenovacích řízení pojetím pracovních míst. Chybějící a neujasněná přechodná ustanovení současně podtrhují obavy ze ztížení možností kariérního růstu akademických pracovníků.

4. Význam a pravomoci Rady vysoké školy vylučuje originální pravomoc ministra jmenovat třetinu výhradně dle své úvahy. Kandidát na jmenování rektorem by měl být volen akademickým senátem. Lze akceptovat princip umožňující Radě vysoké školy vyslovit s volbou senátu nesouhlas, přičemž senát by měl mít možnost vysoce kvalifikovanou většinou tento nesouhlas zvrátit. Institut výběrového řízení na místo rektora byl již ČKR důrazně odmítnut.

5. Navrhovaná vysoká míra uplatnění Správního řádu vzhledem k charakteru činnosti vysokých škol je protismyslná, vzhledem k jejich samosprávě a deklarovanému posilování autonomie nevhodná.

ČKR vzhledem k výše uvedenému „Věcný záměr zákona o vysokých školách“ v předložené podobě **doporučuje nepřijmout.**²

Stanovisko k věcnému záměru zákona o finanční pomoci studentům:

„Návrh této normy dostali členové ČKR **vůbec poprvé** dne 17.11.2011, až v rámci vnějšího připomínkového řízení, čímž nebylo dodrženo znění zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění. Předložené velmi stručné znění obsahuje v mnoha pasážích varianty, z nichž nevyplývají srozumitelně cíle předkladatele. ČKR se tudíž k návrhu může vyjádřit pouze obecně.

Dle ČKR je společným a zásadním nedostatkem celého návrhu nekomplexní vyjádření dopadů na státní rozpočet, které by se i v minimálních variantách pohybovaly v řádu stovek milionů Kč, podle některých výpočtů mohou dosáhnout i miliardových hodnot (garance za dluhopisy, garance za úvěry, garance za úrokové sazby, prominutí splátek ze zákonných důvodů, výpadky daňové povinnosti atd.).

ČKR se domnívá, že veškeré zmíněné dopady by byly řešeny na úkor objemu zákonného příspěvku veřejným vysokým školám. Návrh se tak stává výhodný pouze pro komerční banky, nikoli pro studenty či vysoké školy.

ČKR vzhledem k výše uvedenému **doporučuje** „Věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům“ **nepřijmout.**³

² Vyjádření ČKR k problematice VZZVS <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-11726.html>

Z těchto vyjádření je patrné, že přední představitelé veřejných vysokých škol nesouhlasí s připravovanými reformami. Uvádějí zde velmi znepokojující argumenty, které musí být změněny, aby se mohlo dále pracovat s věcnými záměry.

Bohužel byť je ČKR složena z odborníků, MŠMT jejich vyjádření ignorovalo a připomínky nezpracovalo do věcných záměrů.

3.3.2. Studentská komora rady vysokých škol

Studentská komora rady vysokých škol se sešla dne 3.prosince 2011 v Lednici na Moravě, kde také podala prohlášení týkající se právě připravovaných věcných záměrů.

Toto je jejich stanovisko:

Usnesení k věcnému záměru zákona o vysokých školách

„SK RVŠ projednala návrh věcného záměru zákona o vysokých školách ve verzi předložené do vnějšího připomínkového řízení dne 16. 11. 2011 a připojuje se k připomínkám Rady vysokých škol k tomuto návrhu.

SK RVŠ je nucena konstatovat, že opatření a zásahy do stávajícího systému, které předložený záměr navrhuje, nepovedou ke zvýšení kvality českých vysokých škol z hlediska jejich fungování i zabezpečení vzdělávací a tvůrčí činnosti. Návrh na snížení zastoupení studujících v akademické samosprávě je neodůvodněný a směřuje proti základním principům Boloňského procesu, k jejichž naplňování se Česká republika zavázala.

Návrh na zásadní omezení pravomocí akademické samosprávy v řízení vysokých škol představuje tendenci jdoucí přímo proti principům a hodnotám, na nichž se zakládá akademická obec. Zavedení školného na veřejných vysokých školách

³ Vyjádření ČKR k problematice VZZFPS <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-11727.html>

pak ohrožuje nejen studující a jejich současné i budoucí rodiny, ale i podstatu vysokoškolského vzdělávání, které je založeno na partnerském vztahu mezi studujícími a vyučujícími, nikoliv na vztahu mezi klienty a poskytovateli služeb za úplatu.

Návrh věcného záměru zákona o vysokých školách neodráží výsledky jednání mezi MŠMT a reprezentacemi vysokých škol a nepředstavuje koncepční základ budoucího zákona, který by dlouhodobě stabilizoval vysokoškolský systém a umožnil jeho rozvoj a zvyšování jeho kvality. SK RVŠ proto předložený návrh odmítá a doporučuje Vládě ČR jej nepřijmout.“⁴

Usnesení k věcnému záměru zákona o finanční pomoci studentům

„SK RVŠ se seznámila s návrhem věcného záměru zákona o finanční pomoci studentům ve verzi předložené do vnějšího připomínkového řízení dne 16. 11. 2011.

Konstatuje, že návrh je nedopracovaný a jeho předložení do vnějšího připomínkového řízení představuje zásadní selhání ministra školství, mládeže a tělovýchovy v přípravě koncepce reformy finanční pomoci, která by odstraňovala bariéry v přístupu ke studiu a pomáhala studujícím k jeho úspěšnému dokončení. MŠMT také stále nepředložilo analýzu dopadů navrhovaných opatření na studující, jejich rodiny, vysoké školy i veřejné rozpočty. Absence nových nástrojů přímé finanční podpory studujících je navíc v přímém rozporu s cíli deklarovanými v Programovém prohlášení vlády.

SK RVŠ je přesvědčena, že předložený návrh neměl být vůbec předložen do vnějšího připomínkového řízení, a důrazně žádá ministra školství, mládeže a tělovýchovy, aby zajistil jeho komplexní přepracování a řádné projednání s reprezentacemi vysokých škol podle § 92 odst. 3 zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách v.z.p.p.“⁴

⁴ Usnesení SK RVŠ k VZZFPS a VZZVS <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-11935.html>

3.3.3. Studentské unie, asociace studentů a další spolky.

Studentské spolky se poprvé sešli 14. února 2012 v klubu K4. Probíraly se zde jednotlivé postoje organizací působících na pražských veřejných vysokých školách. Přítomni byly také zástupci SK RVŠ, zástupci studentských komor AS veřejných vysokých škol, zástupci iniciativy za svobodné vysoké školy a zástupci několika školních novin.

Zde se domluvila celkem zásadní akce s názvem: „Týden Neklidu“. V rámci tohoto týdenního vyjadřování nesouhlasu byly odstartovány přípravy hned na několik projektů jako např. Noc Univerzit, Protestní pochod.

Poté byla oficiálně svolána TK na ČVUT, kde všechny zúčastněné spolky vyjádřili jednoznačnou podporu stanovisek svých akademických senátů.

Jako největší problém vidí studentské spolky jednoznačné omezování akademických svobod, zavedení školného na veřejných vysokých školách a další zásahy do autonomie veřejných vysokých škol.

3.3.4. Studenti

Vyjádření studentského nesouhlasu se projevilo v největší míře právě 29.2 při protestních pochodech v univerzitních městech, kterých se podle odhadů SK RVŠ zúčastnilo přes dvacet tisíc odpůrců reformy, drtivá většina z nich byly studenti. Odhady některých médií na počty účastníků se vyšplhali ke čtyřiceti tisícům.

Největším popudem k tomuto protestnímu pochodu bylo jednoznačně zavedení školného. Jako druhotný argument uváděli studenti problém s omezením akademických svobod jako např. tvrdě nastavený poměr studentů v akademických senátech na $\frac{1}{3}$.

3.4. Kroky podnikané proti reformám

Tato část by se měla zaměřovat především na aktivity, které jsou spojené

s obecným odporem k reformám. Nutno podotknout, že tyto aktivity nejsou iniciovány pouze studenty, ale také pedagogy a celkově vedením veřejných vysokých škol.

- Házení 90 melounů z oken na UK
- Meeting studentských spolků a zástupců studentů ze SK RVŠ a AS
- Noc univerzit 28.2
- Protestní pochod 29.2

3.4.1. Házení 90 melounů z oken na UK

Právnická fakulta Univerzity Karlovy v Praze připravila protestní akci vůči špatně připraveným věcným záměrům zákona o vysokých školách a zákona o finanční pomoci studentům.

V dopoledních hodinách se před Právnickou fakultou UK shromáždilo přes 100 lidí, aby se podívali na protestní akci, při níž se budou vyhazovat melouny z balkonu právnické fakulty symbolizující právě peníze utracené za špatně vypracované věcné záměry reformy terciálního vzdělávání. Těchto protestů se zúčastnil sám rektor Univerzity Karlovy prof. Václav Hampl.

Vyhozených 350kg melounů přislíbil použít pivovar Bernard pro výzkum melounového piva.

Poté se svolal rektor UK prof. Václav Hampl happening v Collegiu Maximu – jedné z největších poslucháren co jsou na UK. Zde se jednotliví představitelé univerzity nechávali vyslyšet, že je reforma špatně připravená, padaly velmi ostrá slova, jeden z akademiků dokonce přirovnal velmi nebezpečné sloučenině.

Předseda legislativní rady akademického senátu UK pak vysvětloval jednotlivé problémy, nesrovnalosti, které odporují současnému vysokoškolskému zákonu.

V posledním bodě pak byla vydána rezoluce členů akademické obce Univerzity Karlovy před Strakovou Akademií. Především upozorňovali na krátkou dobu přípravy, která u dokumentů tohoto významu má být delší, také dle jejich slov chyběly pádné důvody a východiska pro nahrazení stávající úpravy zákona. Dále povede tato reforma k likvidaci samosprávy vysokých škol a k likvidaci nezávislosti

vysokých škol. Také poukázali na to, že by se dal prostor politickým a komerčním subjektům na akademické půdě, a že by se vědecká bádání stala obětí komercializace. Zanikli by také práva na šíření informace. Dle rezoluce upírá tato reforma právo na vzdělání zakořeněné v listině základních lidských práv a svobod ústavy české republiky.

Co se týče celého průběhu tohoto protestu, tak byl velice dobře připravený, nevznikali žádné nepokoje související s ničením veřejných statků. Marketingově byla také tato akce velice dobře zvládnuta a veřejnosti dala jasný podnět k zamyšlení kam se ztratilo 93 milionů korun.

3.4.2. Meeting studentských spolků a zástupců studentů ze SK RVŠ a AS

Pro řízení takových akcí jako je protestní pochod, či noc univerzit je potřeba celonárodní informovanost, proto se sešli zástupci studentských unií, asociací studentů, studentské komory rady vysokých škol, studentských komor akademických senátů veřejných vysokých škol, ale i zástupci Iniciativy za svobodné vysoké školy a několik studentských novinářů, aby se dohodli na nadcházejících událostech.

Toto setkání iniciovala předsedkyně studentské unie UK Markéta Havelková, které nás přivítala a poděkovala za tak hojnou účast cca. 16 lidí za pražské veřejné vysoké školy kromě VŠE.

Důležitý bod této akce představoval výměnu všech dosud nabitých znalostí a vědomostí o věcných záměrech, abychom se mohli všichni vyjadřovat jednoznačně a působit tak pospolitě.

Jakožto už první bod naší debaty byla noc univerzit, která měla být pořádána v týdnu neklidu (což se také dodrželo). Hlavním důvodem těchto příprav byla koordinace ve stejný den ve všech univerzitních městech, což dohromady čítá přes 12 měst, při čemž Praha byla rozdělena na tři různá místa konání. Cílem akce bylo obeznámit širokou veřejnost se studiem, výzkumem a obecně životem na vysoké škole.

Druhým bodem byla bezpochyby příprava protestního pochodu z Rudolfiny přes Čechův most k úřadu vlády. Důležité na přípravě bylo informovat všechny studenty o reformách a o tom, že jde o prosté vyjádření nesouhlasu nikoli o pouliční nepokoje aby skutečně akce proběhla na vysokoškolské úrovni.

3.4.3. Noc univerzit 28.2

„Noc univerzit se rozhodli uspořádat aktivní studenti a studentky českých vysokých škol.

Na celorepublikové síti akcí, jež dohromady dávají tvář Noci univerzit, tak spolupracují lidé ze samosprávných orgánů (akademických senátů nebo Studentské komory Rady vysokých škol) s těmi, které spojil zájem o dění ve vysokém školství do iniciativ (jako je iniciativa Za svobodné vysoké školy) nebo spolků (Asociace studentů ČZU, Studentská unie ČVUT, Studentská unie UTB, Studentská unie UK).

Naším cílem je ukázat, že nám na našich vysokých školách záleží a že nedopustíme ohrožení akademických obcí reformami, které by nenávratně narušily principy, na nichž se vysoké školy zakládají. Noc univerzit tak nepořádá jeden jediný subjekt. Dohodli jsme se, že budeme postupovat společně, protože máme společný zájem.

Rádi bychom vám přiblížili, o co nám jde. Věnujte jeden večer vysokým školám ve svém městě! Přijďte se informovat, pobavit, zamyslet. Možná zjistíte, že s námi máte společnou řeč.“⁵

Hlavním cílem noci univerzit bylo právě poukázat na vědeckou a výzkumnou činnost, které se na veřejných vysokých školách provádí hlavně široké veřejnosti. Po celý den probíhaly přednášky nejruznějších odborníků na danou problematiku a veřejnost tak mohla pochopit přínos současné akademické autonomie. Jeden příklad za všechny: Matematici v Cambridge roku 1920 vytvořili krásný matematický teorem, který byl v té době k ničemu, v současnosti ho však využíváme každý den, protože se používá k zabezpečení platebních karet. Pakliže by přišla tato připravovaná komercializace, takové to věci by se nedali zkoumat, protože by z toho nebyl žádný profit.

⁵ Zdroj: <http://nocuniverzit.wordpress.com/o-noci/>, 2012

3.4.4. Protestní pochod 29.2

Protestní pochod se konal 29.2 od 10:00 po několika univerzitních městech, největší shromáždění však bylo na pražském Rudolfinu před budovou Filosofické Fakulty UK. Když se většina účastníků sešla v avizovaných 10 hodin, tak nejprve vystoupili pedagogové, kteří vyjádřili svůj nesouhlas s reformami bylo jich 8 z různých univerzitních měst. Poté měl delší proslov pan prof. Štech, který hlásal, abychom nezapomněli, že jsme členové akademické obce a abychom se tak chovali i během protestního pochodu, což se také stalo.

Protestní pochod začal v 10:45 odchodem z Rudolfinu kolem Právnické Fakulty UK přes Čechův most až k úřadu vlády, kde již čekala notně posílená ostraha objektu i celého okolí. V čele tohoto průvodu jelo vozidlo, které hrálo písničky jako Pink Floyd – Another brick in the wall, což symbolizovalo, že studenti nechtějí být jako produkty výrobní linky ve fabrice, ale chtějí se diferencovat, tak jak jim to umožňuje současná legislativa. Po dobu celého průvodu zaznívali hlasité slogany jako: *„Reformu Vám nevěříme, osud škol Vám nesvěříme, Paraziti v politice vyhnali nás do ulice, Vzdělání není business, či Dobešovy chyby nedáme si líbit“*

Když dorazil začátek průvodu před úřad vlády, tak teprve poslední studenti opouštěli Rudolfinum, tedy přibližný odhad organizátorů činil přes 10 tisíc účastníků protestního pochodu. Před úřadem vlády se zastavil i průvodní vůz, na kterém byly reproduktory, ze kterých se pak ještě před sídlem vlády pronášeli velmi razantní argumenty proti připravovaným reformám. Celá tato akce se obešla bez konfliktů s policií, dav se choval spořádaně, právě díky práci organizátorů kteří před úřadem vlády posunovali dav aby nedošlo ani k újmám na zdraví, tak na veřejném majetku. Protestující se domáhali, aby pan ministr Dobeš vyšel před úřad vlády a aby vedl diskuzi, to se bohužel nestalo, protože byl pan ministr velmi pracovně vytížen.

Kolem poledne se celý dav rozešel v klidu rozešel a městská hromadná doprava mohla zase fungovat podle jízdních řádů.

4. Praktická část

4.1. Problematika školného

V této části bakalářské práce je popsáno, členění studentů provozně-ekonomické fakulty a komparace jejich nákladů spojená s minimálními výdaji na studium jednoho semestru prezenčního studia na vysoké škole. Do těchto nákladů nebyly zahrnuty žádné položky týkající se mimoškolních aktivit.

Zdroji dat jsou náhodně vybraní studenti Provozně-ekonomické fakulty ČZU. Celkový počet studentů byl rozdělen do čtyř kategorií podle způsobu ubytování a podle pracovního příjmu.

Tato část také poukazuje na povědomí studentů o obsahu reformních návrhů. Které jsou nejvíce znalé a naopak ty části reformu, které studentům unikají.

4.1.1. Modelové situace

Student žijící mimo prahu, při studiu pracuje

Tento příklad studenta odráží 28% studentů Provozně-ekonomické fakulty ČZU. Student si mimo prezenční studium přivydělává na své osobní náklady spojené se studiem a mimoškolními aktivitami, které studentský život nabízí.

Student žijící mimo prahu, při studiu nepracuje

Tento příklad studenta odráží 13% studentů Provozně-ekonomické fakulty ČZU. Student si mimo prezenční studium nepřivydělává na své osobní náklady spojené se studiem a mimoškolními aktivitami. Drtivá většina jeho nákladů je hrazena z peněžních prostředků poskytnutých rodinou. 86% těchto studentů pobírají ubytovací stipendium, které však díky jeho datu vyplacení nemá velký efekt na cash-flow.

Student žijící v praze, při studiu pracuje

Tento příklad demonstruje 52% studentů Provozně-ekonomické fakulty ČZU. Student si mimo prezenční studium přivydělává na své osobní náklady spojené se studiem a mimoškolními aktivitami. Díky svému bydlení má rapidně menší náklady na ubytování.

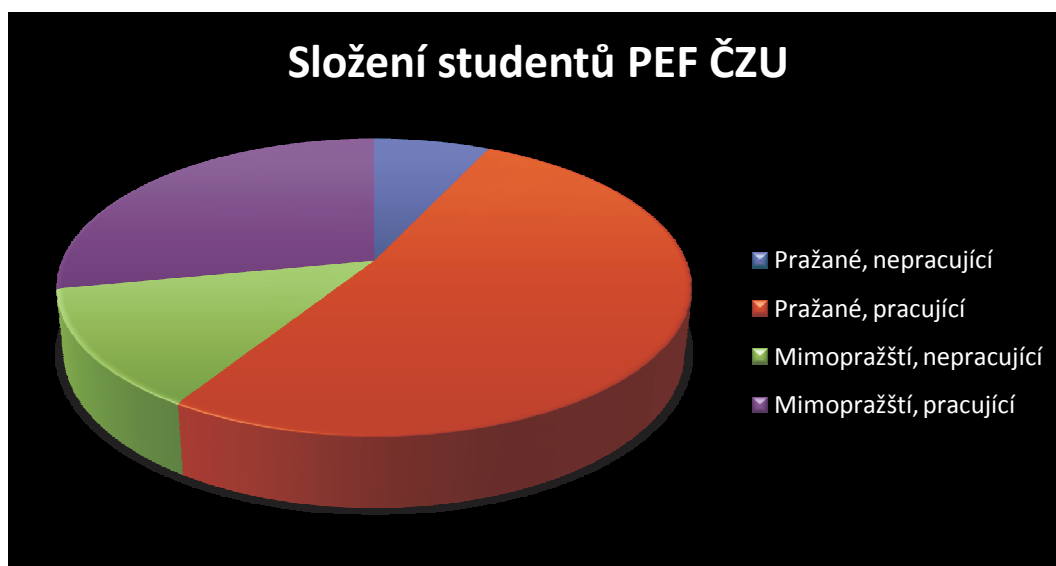
Student žijící v Praze, při studiu nepracuje

Tento příklad odráží 7% studentů Provozně-ekonomické fakulty ČZU. Student si mimo prezenční studium přivydělává na své osobní náklady spojené se studiem a mimoškolními aktivitami. Ubytovací náklady oproti studentovi mimopražskému jsou téměř rovné nule

4.1.2. Složení studentů PEF ČZU

Náhodným dotazníkovým šetřením sta respondentů na Provozně-ekonomické fakultě bylo zjištěno, že 80% studentů prezenčního studia při vysoké škole pracuje, aby mohli studovat s co nejmenším příspěvím jejich rodin.

Dalším důvodem dle respondentů je právě změna týdenní hodinové dotace předmětů díky níž mají pouze 6 cvičení za semestr, což jim umožňuje využívat více mimoškolních aktivit. (Tato dotace má však i velmi špatný vliv na výuku předmětů obzvláště u ročníků, které jsou končící tzn. 3.ročník bakalářského studia a 2.ročník navazujícího magisterského studia).

4.1.3. Průzkum studentů a jejich finanční náklady na studium

V tato část práce se zabývá zjišťováním reálných minimálních nákladů spojených se studiem na Provozně-ekonomické fakultě při prezenčním studiu. Studenti byly rozděleni do čtyř kategorií podle místa bydliště a podle vztahu k práci při studiu.

Tato část je považována za zásadní z hlediska studentstva, protože ti jsou školným nejvíce postiženi, zároveň však práce poukazuje na téměř 80% většinu studentů, kteří při škole vykonávají nějakou činnost generující peníze.

Tabulka přibližných minimálních nákladů na prezenční studium Provozně-ekonomické fakulty ČZU na studenta. (rozlišená dle bydliště)

Přibližná výše minimálních nákladů na studium ve čtyřech kategoriích.	Student			
	žijící v praze		žijící mimo prahu	
	nezaměstnaný	zaměstnaný	nezaměstnaný	zaměstnaný
ubytování	0	6000	13200	13200
strava	8000	9600	7800	7800
doprava	960	960	3600	3600
režijní ubytovací náklady	0	0	7600	7600
studijní náklady	900	900	900	900
Celkem za semestr	9860	17460	33100	33100
navrhovaná výše školného max	10000	10000	10000	10000
náklady s poplatkem za semestr	19860	27460	43100	43100
měsíční náklady	2465	4365	8275	8275
měsíční náklady s poplatkem	4965	6865	10775	10775

Zdroj: vlastní

Z tohoto průzkumu je patrné, že po zavedení školného by se zvýšili náklady na studia v rozpětí od 23,2% až po 50,3%. To by u mnohých studentů vyvolalo velké finanční problémy, které by gradovali v čase až v nezanedbatelné snížení počtu uchazečů o studium na veřejné vysoké škole. Dále by se pak také zvětšil počet uchazečů o

studium soukromé vysoké školy, což by za několik let vygradovalo ve zvýšení poměru absolventů soukromých škol, a tedy by se tím snížila kvalita absolventů vysokých škol v České Republice. Zavedení školného tedy nepřispívá k avízovanému zvyšování kvality vysokých škol.

4.2. Povědomí studentů o reformě

Tento průzkum se zaměřuje na povědomí studentů o připravovaných reformních krocích. Z tohoto průzkumu je patrné, že jsou velké rozdíly v tom, kdy se přímo daná problematika týká studentů, a kdy se jich týká nepřímo.

Průzkum se člení do několika otázek, které byly připraveny podle průvodce reformou vysokých škol a veřejných aktivit týkajících se reformy, tudíž byly tyto informace snadno dohádatelné, pakliže se daný student o problematiku alespoň okrajově zajímal.

Otázka byla považována za zodpovězenou pakliže student uvedl ve své odpovědi některý ze základních faktů dané problematiky.

Otázky:

- 1) Co je to rada vysoké školy?
- 2) Jaké základní pravomoci by měla mít?
- 3) Jak má být upravena studentská komora akademických senátů?
- 4) Co víte o současném návrhu finanční pomoci studentům?
- 5) Kdo bude poskytovat půjčky?
- 6) Pomůže školné ke zlepšení kvality školy?
- 7) Jak reforma postihuje soukromé vysoké školy?
- 8) Zúčastnil se student noci univerzit?
- 9) Zúčastnil se student protestního pochodu?
- 10) Myslíte si, že se současná reforma schválí v plném rozsahu?

Odpovědi na otázky z průzkumu		
1) Co je to rada vysoké školy?	odpověděli	37
	neodpověděli	63
2) jaké základní pravomoci by měla mít?	odpověděli	37
	neodpověděli	63
3) Jak má být upravena studentská komora akademických senátů?	odpověděli	28
	neodpověděli	72
4) Co víte o současném návrhu finanční pomoci studentům?	odpověděli	67
	neodpověděli	33
5) Kdo bude poskytovat půjčky?	odpověděli	59
	neodpověděli	41
6) Pomůže školné ke zlepšení kvality školy?	odpověděli ano	21
	odpověděli ne	79
7) Jak reforma postihuje soukromé vysoké školy?	odpověděli	35
	neodpověděli	65
8) Zúčastnil se student noci univerzit?	odpověděli ano	19
	odpověděli ne	81
9) Zúčastnil se student protestního pochodu?	odpověděli ano	42
	odpověděli ne	58
10) Myslíte si, že se současná reforma schválí v plném rozsahu?	odpověděli ano	7
	odpověděli ne	93

5. Závěr

Tato část bakalářské práce slouží jako zhodnocení praktické části bakalářské práce, která měla za cíl vyhodnocení studentských nákladů na semestr a zároveň zjistit povědomí studentů o připravované reformě.

5.1. Studentské náklady

Tato praktická část se zaměřovala na vytýčení základních nákladů spojených s prezenčním studiem na České zemědělské univerzitě v Praze. Jako základní předpoklad byla absence jakýchkoli stipendií, které by student mohl dostat bez ohledu na svoje studijní výsledky např. ubytovací stipendium. Dle propočtů by se studentské náklady na živobytí při vysoké škole zvýšili minimálně od 23,2%, což představuje velice výraznou změnu v současném rozvržení financí na semestr studia. V nejhorsích modelových situacích se dostavila změna až v 50% nárůstu nákladů na studia.

Nesporným problémem takto připravovaného školného je fakt, že současná vláda sice chce tuto částku maximálně deset tisíc korun za semestr zastropovat, bohužel však nemůže mluvit za vládu, která bude přicházet po té současné a tudíž se může stát, že se strop opět posune výše. Na tento problém poukazoval již Jan Čulík, právě v souvislosti s Velkou Británií, kde se školné od původně zavedeného stropu zvýšilo o 900%.

Jako další problém tohoto zvýšení nákladů na studium je fakt, že by uchazeče o studium dělili peníze, tudíž uchazeč z chudé rodiny, kde by mohl vzniknout problém s nesplácením školného se nemůže na školu přihlásit, když má lepší studijní potenciál než jiný uchazeč z majetnější rodiny. Jde tedy o fakt, že by se takto na školu nemuseli hlásit bystří lidé, ale lidé ze zámožnějších rodin, což by vedlo ke snižování kvality, nikoli zvyšování.

5.2. Povědomí studentů o reformě

Tato část popisuje skutečnou znalost reforem na náhodném vzorku studentů Provozně-ekonomické fakulty ČZU, jejich vztah k reformám a povědomí studentů o připravovaných reformních krocích.

Ad1. Tuto otázku zodpovědělo pouze 37% dotázaných, což svědčí o tom, že tato otázka reformy buď studenty nezajímá, protože si myslí, že je to neovlivní, či jí opravdu neznají. Bohužel je tato otázka rady velmi závažná a znalost je velmi na místě.

Ad2. Zde se počet zodpovězených ztotožňuje s předchozí otázkou, protože na ní navazuje. Studenti si neuvědomují, že takto unikají pravomoci na volbu rektora a schvalování rozpočtu z rukou akademických senátů ve prospěch externistů.

Ad3. Tato otázku velmi úzce souvisí s povědomím studentů o volbě do studentské komory akademických senátů. Z toho je vyvozováno, že právě 28% je strop studentů, kteří jdou volit ve volbách do akademických senátů. Nicméně tato teze se týká především škol, s vysokým zastoupením studentů v senátech, jako je např. Univerzita Karlova, kde je studentstvo zastoupeno rovnými 50%.

Ad4. Na tuto otázku překvapivě více než dvě třetiny respondentů odpověděli velmi konkrétně a byly s touto tematikou velmi dobře obeznámeni. Hlavním důvodem může být právě přímé zainteresování do této problematiky.

Ad5. Zde byla nejčastější odpověď komerční banky, což bylo také správně. Zbytek respondentů se domnívalo, že tyto půjčky bude bezúročně poskytovat stát.

Ad6. Tato otázka byla spíše filosofická, nicméně však cílená na uvědomělost studentů. Drtivá většina se neshodovala s tímto výrokem. Studenti velmi často argumentovali právě tím, že bude snížen rozpočet od států a tento schodek bude vyrovnáván právě školním.

Ad7. Zde se správně vyjádřilo více než jedna třetina respondentů. Zbylé dvě třetiny se domnívali, že bude dramaticky redukován jejich počet, což by bylo velmi žádoucí.

Ad8. V týdnu neklidu se pořádalo několik celorepublikových akcí, jedna z nich byla právě noc univerzit. Účast 19% si vysvětlují tím, že noc univerzit byla v areálu ČVUT Praha 6 – Dejvice místo našeho kampusu.

Ad9. Jako další akcí v týdnu neklidu byl protestní pochod ve všech univerzitních městech po celé České Republice, jehož se podle našich zdrojů zúčastnilo před 20 000 studentů (podle ČT až 40 000 studentů). Velice překvapující byla 42% účast respondentů.

Ad10. Zde je velmi překvapující 93% nesouhlas v otázce schválení věcných záměrů parlamentem. Lze usuzovat, že jsou tedy opravdu obrovské problémy ve věcných záměrech. Studenti se zároveň velmi obávali toho, že kdyby se v této podobě věcné záměry odsouhlasili, mělo by to fatální dopady na veřejné vysoké školy i na celkový systém vysokého školství České Republiky.

5.3. Diskuse názorů na reformu

Tato část popisuje návrh na jaká si teoretická východiska vyplývající z jednotlivých postojů lidí, přímo zasažených reformou.

Názory na věcné záměry se v čase moc nezměnily, a tak mohu konstatovat, že pro nalezení opravdové shody je potřeba několik ústupů ze strany MŠMT, protože drtivá většina zainteresovaných osob usuzuje, že připomínky ze stran ČKR, SK RVŠ či řad studentů a pedagogů veřejných vysokých škol jsou natolik zásadní, že brání hladkému chodu reformy termálního vzdělávání.

Za poslední dobu se však největší pozornost z celkové reformy mezi studenty strhla na právě připravovaný věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům a

s tím související zavedení školného. Tento tah ministerstva, který je vlastně manévrem, jak dofinancovat veřejné vysoké školy kvůli počítanému snížení dotací na veřejné vysoké školy v budoucích letech ze státního rozpočtu. Toto nahrává především finančním institucím, které budou moc půjčovat studentům peníze na studia. Zároveň bude také redukovat počty studentů na vysokých školách, proto mnoho potenciálních uchazečů se nebude chtít zadlužit od začátku kariéry. Proti tomuto věcnému záměru se však staví také pedagogové s odkazem za Velkou Británií, která nám má být jakýmsi ukázkovým příkladem a z jejíž systému by měla být celá reforma implementována.

Dalším velice rozhořčujícím bodem je omezení akademických svobod, které často laická veřejnost nerozumí. Dle studentů je očividné omezení jejich práv a svobod pevně nastavený poměr studentské komory v senátech a zřízení rady vysoké školy, která by měla přebírat nejdůležitější úkony akademického senátu.

Právě tuto radu vysoké školy berou představitelé veřejných vysokých škol jako hlavní a největší zásah do autonomie.

Zastánci těchto návrhů argumentují tím, že podobný systém ve Velké Británii funguje, či tím, že je potřeba regulovat počet absolventů vysokých škol, protože se toto číslo blíží 60%.

Dle prof. Štecha je ideální a postačující 6 – 7% vysokoškoláků. Tohoto se však dá docílit i jinak než touto nesmyslnou reformou. Argument zlepšení kvality vysokých škol a jejího vzdělávání je také silný, nicméně tyto reformní kroky vedou právě k degradaci vysokoškolského vzdělání právě odlivem studentů z veřejných vysokých škol na vrub soukromých.

Nejlepším způsobem zlepšení kvality vysokých škol a zároveň snížení počtu studentů bez zavádění nesmyslného školného je skutečně změna ve financování veřejných vysokých škol, díky které veřejné vysoké školy nebudou muset nabírat tolik lidí, aby udržely školu v chodu a zároveň budou mít dostatek finančních prostředků pro rozvoj vědecké a tvůrčí činnosti.(Tímto krokem je myšleno upustit od dotací na studenta a změnit parametry přiřazování peněz na příklad na výzkumné projekty či na studijní obory, školy by pak měli mít dostatek financí a nemuseli své podfinancování dohánět náborem mnoha studentů, tedy spíš si mezi nimi vybírat a tím zkvalitňovat absolventy a snižovat jejich počty.)

6. Zdroje:

JAŠŮREK, MIROSLAV a kol., *Kritický průvodce „reformou“ vysokých škol*, Praha 2012, http://ucjtk.ff.cuni.cz/system/files/publikace/pruvodce_reformou.pdf,

Vyjádření ČKR k problematice VZZFPS, <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-11727.html>, Hradec Králové, 2011

Vyjádření ČKR k problematice VZZVS <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-11726.html>, Hradec Králové, 2011

Usnesení SK RVŠ k VZZFPS a VZZVS <http://iforum.cuni.cz/IFORUM-11935.html>, Lednice na Moravě, 2011

Internetové stránky Noci Univerzit, <http://nocuniverzit.wordpress.com/o-noci/>, 2012

Usnesení ČNR č 2/1992 Sb., LSZP, zvl. Hlava čtvrtá, čl.33

- zák. č. 111/1998 Sb. o vysokých školách
- zákon č. 21/1992 Sb., zákon o bankách

Věcný záměr zákona o vysokých školách <http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf>, Praha 2012

Věcný záměr zákona o finanční pomoci studentům:

<http://eklep.vlada.cz/eklep/page.jsf?resultform:hledaniTablep=>, Praha 2012

Bílá kniha terciárního vzdělávání MŠMT ČR, Praha leden 2009, přístupné na www.msmt.cz

eklep.vlada.cz (stránky provozované státní správou, vládou ČR)

WELCH, Jack a Suzy. *Cesta k vítězství*. 1. Vyd. Praha: Pragma, 2005, 370s. ISBN 80-7205-213-6

SYNEK, Miroslav a kol. *Podniková ekonomika*. 4. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, 475s. ISBN 80-7179-892-4

Diskuze s Janem Čulíkem: <http://www.youtube.com/watch?v=vzRlVyx8gbk>, Praha 2012

Diskuze s doc. RNDr. Vojtěchem Petráčkem, CSc., Prof. PhDr. Janem Kellerem, CSc. a Prof. PhDr. Stanislavem Štechem, CSc., <http://www.youtube.com/watch?v=claHzyaL9eA>, Praha ČVUT 2012

7. Grafy

Otázka č. 1 z průzkumu studentů PEF

Zdroj: vlastní

Otázka č. 2 z průzkumu studentů PEF

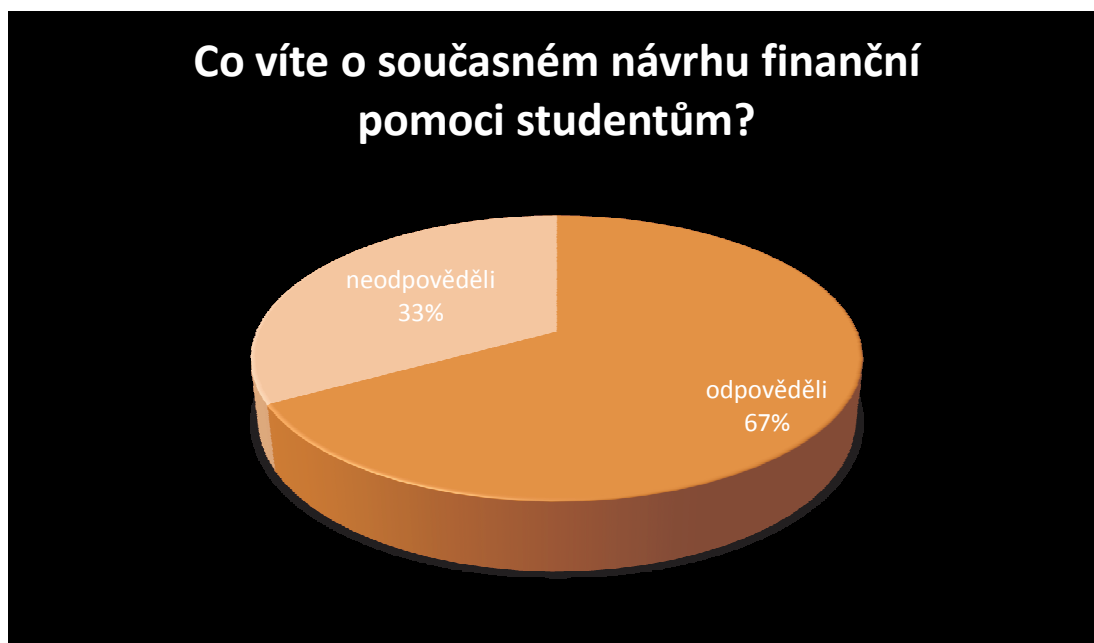
Zdroj: vlastní

Otázka č. 3 z průzkumu studentů PEF

Zdroj: vlastní

Otázka č. 4 z průzkumu studentů PEF

Zdroj: vlastní

Otázka č. 5 z průzkumu studentů PEF

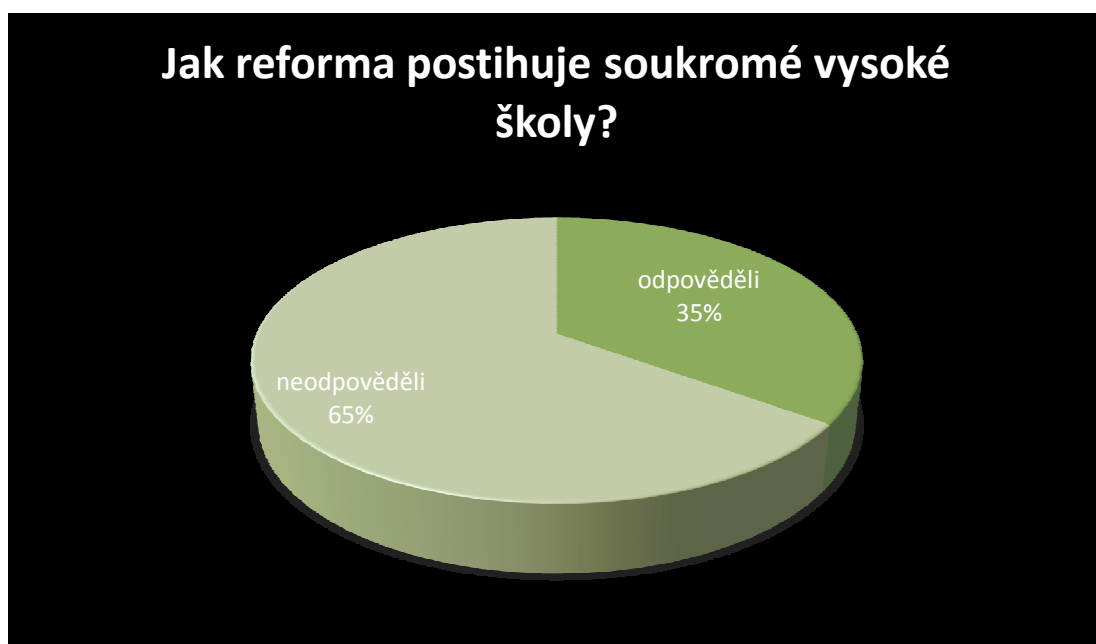
Zdroj: vlastní

Otázka č. 6 z průzkumu studentů PEF

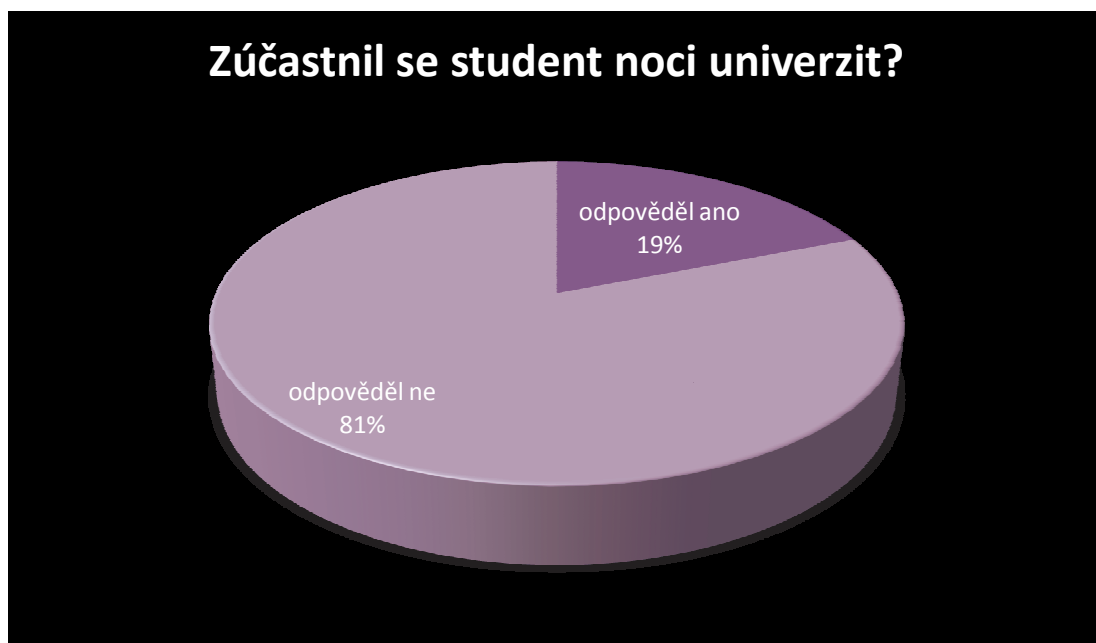
Zdroj: vlastní

Otázka č. 7 z průzkumu studentů PEF

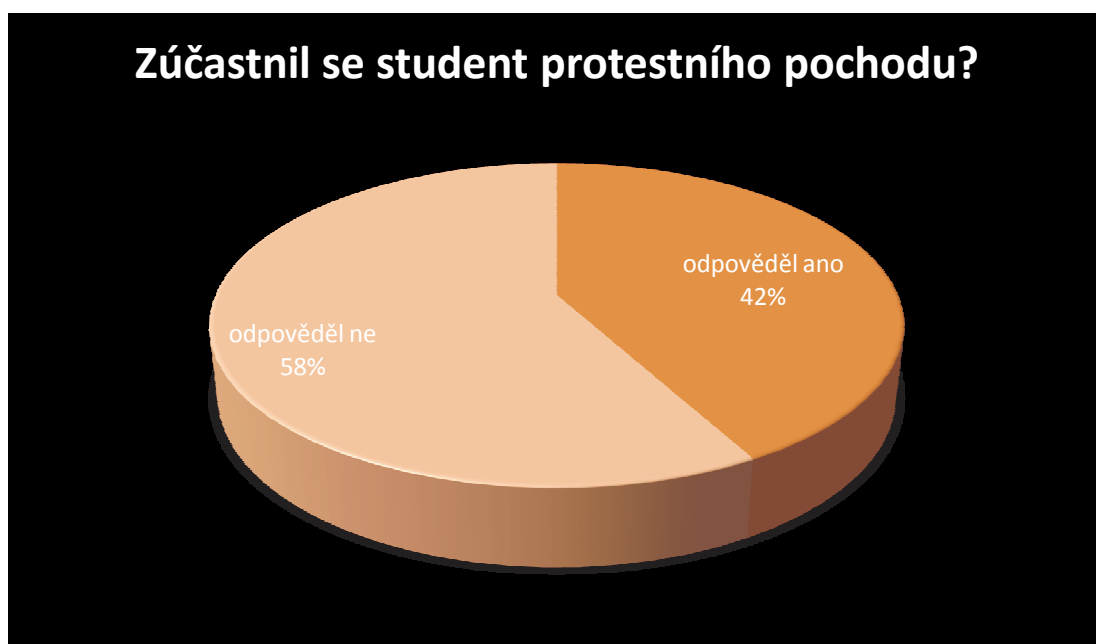
Zdroj: Vlastní

Otázka č. 8 z průzkumu studentů PEF

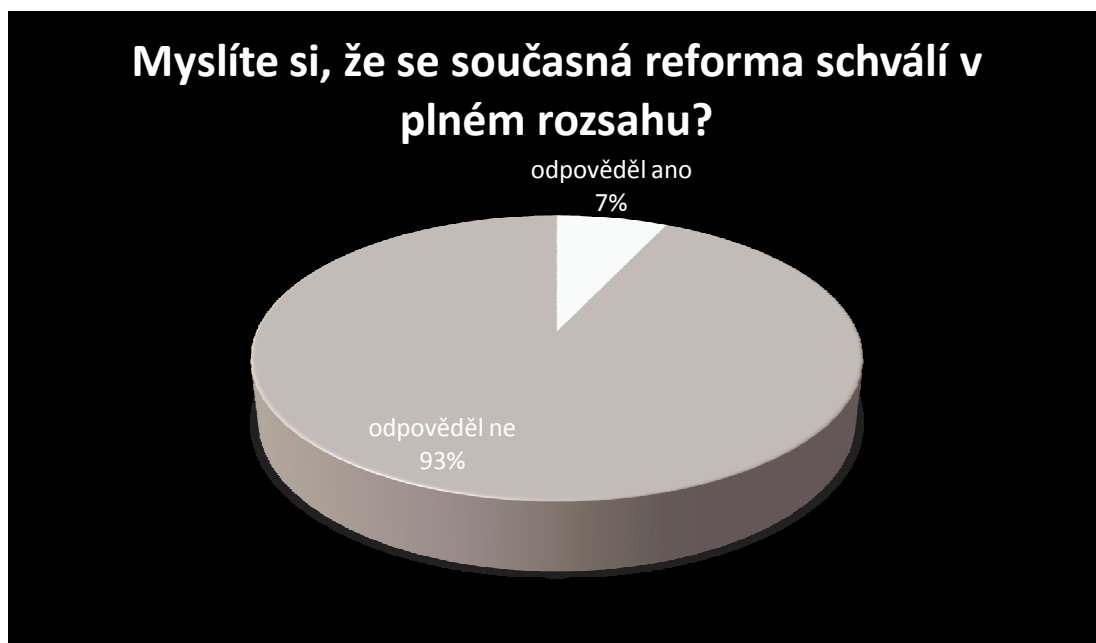
Zdroj: Vlastní

Otázka č. 9 z průzkumu studentů PEF

Zdroj: Vlastní

Otázka č. 10 z průzkumu studentů PEF

Zdroj: Vlastní